

5. Безрукова, В. С. Директору об исследовательской деятельности школьников / В. С. Безрукова. – Библиотека журнала «Директор школы» выпуск № 2, 2002 год. – М.: Сентябрь, 2002. – 159 с.
6. Белых С.Л. Мотивация исследовательской деятельности учащихся // Исследовательская работа школьников. — 2006.— № 3. — С. 68–74.
7. Давыдов В.В. Виды обобщения в обучении. — М.: Педагогич. о-во России, 2000. — 480 с.
8. Криволапова, Н. А. Организация научно–исследовательской деятельности учащихся / Н. А. Криволапова, Н. Н. Войткевич. – Курган, 2004. – 79 с.
9. Кропанева Г.А. Учебно–исследовательская деятельность школьников как технология развивающего образования // Исследовательская работа школьников. — 2002. — № 1. — С. 118–126.
10. Леонтович А.В., Савичев А.С. Рекомендации по написанию исследовательских работ. В кн.: Материалы Всероссийского конкурса юношеских исследовательских работ им. В.И.Вернадского. М., 2000.
11. Обухов А. С. Проблема оценки качества образования // Исследовательская работа школьников. — 2008. № 2. — С.17–23.
12. Савенков А.И. Исследовательское обучение — возможность преодолеть «образовательный предел» // Директор школы. — 2003. — № 10. — С. 35–40.

УДК 81'243:378.026

ПЕДАГОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ МАКЕТУ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Коваленко О. А.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У статті розглядаються теоретичні основи побудови моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Виокремлено найголовніші складові моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

***Ключові слова:** педагогічне моделювання, компоненти системи, компетентнісний підхід, модель мовленнєвої компетентності.*

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ МАКЕТА ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Коваленко О. А.

В статье рассматриваются теоретические основы построения модели формирования речевой компетентности будущих учителей иностранного языка. Выделены главные составляющие модели формирования речевой компетентности учителей иностранного языка.

Ключевые слова: педагогическое моделирование, компоненты системы, компетентностный подход, модель речевой деятельности.

PEDAGOGICAL MODELING OF THE FORMUAL FORMATION OF SPEECH COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGE

Kovalenko O. A.

The article deals with the theoretical bases of constructing a model of speech competence formation of future foreign language teachers. The main components of the model of speech competence of future foreign language teachers are highlighted.

Keywords: pedagogical modeling, system components, competence approach, model of speech competence.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку української освіти зосереджений на впровадженні компетентнісного підходу у навчання. Важливим аспектом процесу підготовки майбутніх учителів іноземних мов є використання педагогічного моделювання. Педагогічне моделювання дозволяє сформулювати доцільну модель формування компетентностей майбутніх фахівців.

Завдання підвищення ефективності структури підготовки фахівців стало актуальним не тільки в освітній реорганізації України, але й в освітньому середовищі вищого навчального закладу зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічному моделюванню у підготовці майбутніх учителів іноземної мови присвячені дослідження учених, зокрема: А. О. Теплицької, Н. О. Брюханової, Н. В. Корольової, Ю. Шапрана та інші.

У зв'язку з цим **метою статті** є визначення відповідної компонентної структури, що складає макет моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічне моделювання займає провідне місце у процесі підготовки майбутніх учителів. Важливим етапом у його реалізації є створення макету формування мовленнєвої компетентності. Майбутні учителі іноземних мов, по закінченню навчання у закладі вищої освіти, повинні володіти рядом компетентностей, щоб бути конкурентноспроможними фахівцями у своїй професійній галузі діяльності.

У Законі України «Про вищу освіту», а також в інших нормативно-правових документах [3; 8], що регулюють та визначають компетентності майбутніх учителів іноземної мови, вказано, що мовленнєва компетентність розкривається через реалізацію наступних компетентностей: лінгвістична, соціальна, комунікативна, мовна та ін.

Науковець Б. Б. Зобнін розглядає педагогічне моделювання як освітній процес, що має декілька функцій: підбір методологічного підґрунтя для моделювання; формулювання завдань моделювання; конструювання макету з врахуванням основних структурних компонентів досліджуваного завдання,

вибір методик оцінювання; дослідження ефективності застосування макету в освітньому процесі; трактування результатів моделювання [4].

Науковці Н. О. Брюханова та Н. В. Корольова розглядаючи педагогічне моделювання прийшли висновку, що «структура компетентності і компетенції (особистість→компетентність→компетенції→структура особистості) є результатом педагогічного моделювання. У свою чергу, вона може бути використана як засіб під час моделювання будь-якої складової підготовки компетентного фахівця» [2, с.70].

Дослідник Ю. Шапран стверджує, що конструювання загальної моделі компетентності має неоднозначний вигляд, адже кожна компетентність мультиструктурна та зумовлена зовнішніми та внутрішніми факторами [7, 40]. Тому педагогічне моделювання макету формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови багатокомпонентне та має свою структуру.

Педагогічна діяльність є соціокультурним вираженням [5], а тому моделювання керується наступними відповідями на запити: мети моделювання (для чого впроваджується моделювання), об'єкта (в рамках чого здійснюється моделювання), предмета (моделювання чого). Керуючись даними запитами, спробуємо охарактеризувати педагогічне моделювання макету формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Метою педагогічного моделювання є конструювання та систематизація компонентів макету формування мовленнєвої компетентності для подальшого використання в освітньому процесі для підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

Об'єктом педагогічного моделювання є освітній процес, що реалізується у певному середовищі із урахуванням соціокультурних аспектів.

Предметом моделювання є процес формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Становлення та формування професійних умінь та навичок майбутніх учителів іноземних мов базується на їх мовленнєвій підготовці.

Техніка процесу мовлення, у різних мовців, має різний характер та вираження. Формування мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців також залежить і від морально-психологічної атмосфери її продукування.

Освітній процес потребує поетапної реалізації. На початковому етапі відбувається впровадження інформації, її осмислення та формування знань. Результатом такого процесу стає перехід на наступний етап – конструювання та систематичність інформації, знань. Останнім етапом виступає діяльнісний, який забезпечує формування вмінь та навичок у професійній діяльності. Крім того, якісний показник діялісного рівня показує ефективність та результативність процесу формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Етапи формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови: когнітивний; структуризаційний; діялісний; підсумковий.

Отже, на основі вищевикладеного матеріалу систематизуємо компоненти системи навчання та формуємо дидактичну модель мовленнєвої компетентності майбутніх філологів в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Передумовами реалізації процесу формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови є дидактичні умови.

Першою дидактичною умовою є мотивація. Вибір спеціальності (вчитель іноземної мови) майбутніх учителів, що передбачає прагнення оволодіти певним арсеналом знань, зумовлює мотивацію вивчення навчальних дисциплін фахового спрямування.

Мотивація складається з мотивів. Беремо за приклад класифікацію О. Бабанського, мотиви діляться на дві категорії: зовнішні та внутрішні [1].

Зовнішні мотиви залежать від почуття обов'язку перед суспільством, батьками, сім'єю і т.д. Вимогами зовнішніх мотивів виступають навчальні програми, члени сім'ї та ін. В основі таких мотивів переконання доцільності вибраної професії, почуття поваги, збереження позитивної репутації в суспільстві і т.д.

Внутрішні мотиви ґрунтуються на особистісних переконаннях майбутніх філологів, їх інтересів, намірів.

Джерелами мотивації виступають наступні фактори:

– усвідомлення і прийняття учнем суспільної потреби в навчанні та виборі професії учителя іноземної мови (аспекти самовираження та прагматичний вибір майбутньої професійної діяльності – забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці);

– вдоволення від процесу навчання лінгвістичних та педагогічних дисциплін (аспекти інтелектуальної діяльності та успішних результатів навчання);

– компетентність, високий рівень професійної підготовки та ерудиції викладачів (бажання майбутніх фахівців наслідувати своїх наставників та успішно реалізуватись в професійній сфері діяльності);

– безперервна діяльність (постійне інтелектуальне збагачення, що стимулює втілення теорії в практичне відтворення. Результатом цього стає самореалізація в професійній діяльності).

Другою дидактичною умовою формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови в освітньому процесі є *диференціація навчання*. Ми розділяємо два типи диференціації: відкрита та прихована.

Диференціація складається з:

– Вивчення особливостей студентів та їх рівня успішності;

– Організація роботи з майбутніми учителями іноземної мови;

– Поділ на групи за рівнем навчальних можливостей студентів, особистісно-зорієнтоване навчання;

– Можливість скорочення, розширення, спрощення навчальних програм, залежно від рівня навчальної спроможності студентів;

– Використання методів, форм, принципів навчання для різнорівневих груп студентів.

В багатьох закладах вищої освіти *відкрита* диференціація навчання починається з моменту поділу студентів на групи за показником успішності, рейтингу. Такий розподіл дає змогу викладачам давати одного рівня складності завдання та проводити комунікативні практикуми для кожної групи, в якій рівень підготовки студентів буде однаковим.

Прихована диференціація забезпечується на рівні поділу студентів групи на підгрупи. Студенти зі слабшими навчальними можливостями виконують завдань легшого характеру. Така диференціація зумовлює формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови на контрастному рівні і дозволяє виділити додаткові аспекти в підготовці слабших учнів.

Третьою дидактичною умовою є психологічний клімат в навчальній групі студентів. Психологічний клімат, створений в освітньому процесі закладу освіти, зумовлений зовнішніми факторами з боку викладачів та умов освітнього процу, зумовлений внутрішніми факторами взаєморозуміння та емоційно-психологічного стану студентів, прямо пропорційно залежить від здатності майбутніх учителів іноземної мови продукувати мовленнєві знання та вміння в практичній діяльності.

Етапами реалізації дидактичних умов формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови в освітньому процесі вищих навчальних закладів:

1. Теоретичний (аналіз діючих дидактичних умов, що сформувалися в освітньому процесі закладів вищої освіти)
2. структуризаційний (формування завдань дидактичних умов)
3. діяльнісний (використання в освітньому процесі, зокрема введення в навчальні програми дидактичних умов формування мовленнєвої компетентності);
4. підсумковий (оцінка рівня сформованості мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови).

Таким чином, охарактеризувавши компонентну структуру формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови, можемо сконструювати графічно макет.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Дієвість макету формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови забезпечується упровадженням в освітній процес відповідних форм, методів навчання та дидактичних умов.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у визначенні критеріїв, показників та рівнів сформованості мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Список використаних джерел та літератури

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения. Общедидактический аспект. М. : Педагогика, 1997. 254 с.
2. Брюханова Н. О., Н. В. Корольова Педагогічне моделювання: стан і тенденції розвитку. Теорія і практика управління соціальними

системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. 2015. –Випуск № 3. С. 64-71.

3. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. Випуск № 37 – 38. С.2004.

4. Зобнин Б. Б. Моделирование систем: конспект лекций. Екатеринбург: Изд-во УГГГА, 2001. 129 с.

5. Лодатко Є. О. Педагогічні моделі, педагогічне моделювання і педагогічні вимірювання: that is that? *Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології*. Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. У 2-х тт. 2011. Випуск 3. Т. 1. С. 339–344.

6. Теплицька А. О. Модель і моделювання в професійній освіті майбутніх вчителів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : зб. наук. праць ; редкол.: Г. П. Шевченко (голов. ред.) та ін. Сєвєродонецьк : Вид-во СНУ. 2015. Випуск 6 (69). 246 с.

7. Шапран Ю. Педагогічне моделювання у процесі формування професійної компетентності майбутнього вчителя біології. *Рідна школа*. 2012. Випуск 12. С.39-43.

8. The European Indicator of Language Competence. Report from the Educational Council to the European Council. Barcelona, March 2002. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.edu.language>.

УДК 811.111'373:37.091.33

ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ УНІВЕРСИТЕТУ

Лешинова Н.О., Павлова Л.В. (Харків)

У статті розглядаються проблеми навчання новій лексиці студентів університету, які вивчають англійську мову в якості другої мови на немовних факультетах. Особлива увага приділяється найбільш ефективним методам, які сприяють швидкому подоланню проблем оволодіння новою лексикою та питанням стимулювання недовільної пам'яті студентів при роботі, як в аудиторії, так і при виконанні домашнього завдання. Надаються рекомендації щодо роботи зі студентами з дуже низьким початковим рівнем знань.

Ключові слова: *тезаурус студента, недовільне запам'ятовування, екстенсивне читання,учбовий текст, рольова гра*

ВОПРОСЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЛЕКСИЧЕСКИХ НАВЫКОВ У СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ УНИВЕРСИТЕТА

Лешинова Н.А., Павлова Л.В. (Харьков)

В статье рассматриваются проблемы обучения новой лексике студентов университета, изучающих английский язык в качестве второго языка на неязыковых факультетах. Особое внимание уделяется наиболее эффективным методам, которые способствуют быстрому преодолению